

FDUV:s svar på frågor om bestämmelser om stöd för rörligheten och ekonomiskt stöd i den nya lagen om funktionshinderservice

19.4.2021

16 § Stöd för rörligheten

En person med funktionsnedsättning har rätt att få stöd för rörligheten i form av färdtjänst med ett tillgängligt fordon som lämpar sig för personen, om personen har särskilda svårigheter att röra sig och på grund av sitt funktionshinder inte utan oskäligt stora svårigheter kan anlita offentlig trafik. Färdtjänsten ska kompletteras med ledsagarservice, om det är nödvändigt.

Landskapets affärsverk kan som alternativ till färdtjänst ställa en bil till förfogande för personen med funktionsnedsättning eller bevilja ekonomiskt stöd för anskaffning av en bil, om personens behov av stöd för rörlighet i funktioner som hör till normal livsföring är omfattande och av fortlöpande natur.

Syftet med stödet för rörligheten är att göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att röra sig i anslutning till

- 1) arbete,
- 2) studier,
- 3) annan verksamhet som främjar delaktighet som ordnas med stöd av någon annan lag, eller
- 4) fritidsverksamhet, socialt deltagande och annan verksamhet som hör till normal livsföring.

3. Anser ni att paragrafförslaget behöver ändras?

Ja

4. Om ni svarade ja, hur skulle ni ändra paragrafförslaget?

1. momentet

I 16 § 1. momentet står det att: "...om personen har särskilda svårigheter att röra sig och på grund av sitt funktionshinder inte utan oskäligt stora svårigheter kan anlita

offentlig trafik." I meningen används både begreppen "funktionshinder" och "funktionsnedsättning". Det är viktigt att notera att begreppet "funktionshinder" endast

FDUV

Nordenskiöldsgatan 18 A, FI-00250 Helsingfors
09 434 23 60 | fduv@fduv.fi

Storalånggatan 60, FI-65100 Vasa
06 319 56 52 | fduv.vasa@fduv.fi

syftar till fysisk funktionsnedsättning och inte kognitiv funktionsnedsättning. Meningen borde ändras så att "funktionshinder" ersätts med ett mer omfattande begrepp.

Vi föreslår att begreppet i "offentlig trafik" i både paragrafen och motiveringarna ersätts med den korrekta svenskspråkiga termen "kollektiv trafik".

2. momentet

Till 16§ 2. moment borde tilläggas att landskapets affärsverk kan som alternativ till färdtjänst ställa till förfogande en bil ELLER ETT ANNAT FÄRDMEDEL ELLER BEVILJA EKONOMISKT STÖD FÖR ANSKAFFNING AV DESSA om personens behov...

Motivering:

I 16§ 2. Momentet borde framgå möjligheten till andra färdmedel än bil, vilket även borde nämnas i motiveringarna. När val av färdmedel väljs borde individens behov stå i centrum. För många är just bil det lämpligaste färdmedlet men även andra färdmedel såsom cykel och el-moped kan fungera bra. Paragrafen borde även beakta den tekniska utvecklingen och i framtiden kan det finnas nya tekniska lösningar som kan svara på behovet. Användningen av andra färdmedel än bil skulle även stöda den hållbara utvecklingen i samhället.

3. momentet

Vi föreslår följande ändringar och tillägg till 16§ 3. moment:

I punkt 4) borde HOBBYER nämnas utöver fritidsverksamhet och dessutom behöver begreppet "socialt deltagande" kompletteras eller ersättas med ett mer passande begrepp.

Vi föreslår en ny punkt 5) samhällligt deltagande

Motiveringar:

I 16§ 3. moment föreslår vi att hobbyer läggs till under punkt 4). Möjlighet att delta i hobbyverksamhet främjar också delaktighet. Även om det står fritidsverksamhet kan det tolkas mycket brett och därför bör hobbyverksamhet nämnas i momentet.

I punkt 4) nämns socialt deltagande, vilket är ett obestämt begrepp som inte är etablerat inom funktionshinderområdet. Därför borde begreppet åtminstone förtydligas i motiveringarna eller ersättas med ett mer etablerat och lättfattligt begrepp. Upprätthållande av sociala relationer borde ingå i definitionen.

Dessutom borde möjligheten till samhällligt deltagande läggas till. Enligt Finlands grundlag 14§ ska alla medborgare ha möjlighet att delta i samhälllig verksamhet och påverka beslut som rör en själv, vilket också gäller personer med funktionsnedsättning. Därför är det viktigt att det beaktas på paragrafnivå och i motiveringarna. Stöd för rörligheten bör därför också beviljas för deltagande i förtroendeuppdrag, när personen ställer upp i val och för resor till röstningsstället.

5. Anser ni att motiveringarna till paragrafförslaget behöver ändras?

Ja

FDUV

Nordenskiöldsgatan 18 A, FI-00250 Helsingfors
09 434 23 60 | fduv@fduv.fi

Storalånggatan 60, FI-65100 Vasa
06 319 56 52 | fduv.vasa@fduv.fi

6. Om ni svarade ja, hur skulle ni ändra motiveringen?

Motiveringarna är för tillfället kortfattade och hänvisar ofta till den nuvarande lagstiftningen. För att både stöda beslutsfattarna och undvika missförstånd i framtiden föreslår vi att motiveringar i den nuvarande lagstiftningen även ingår i den nya lagstiftningens motiveringar

Gällande 16 § 1 moment borde motiveringarna förtydligas gällande vem som blir beviljad stöd för rörligheten. Det borde ännu tydligare framgå att även personer med intellektuell eller liknande funktionsnedsättning också har behov av stöd för rörligheten. 16§ 1 mom. ger uppfattningen att stödet beviljas endast åt personer som ÄVEN har en fysisk funktionsnedsättning. Det finns många med kognitiva funktionsnedsättningar som inte har en fysisk funktionsnedsättning som har ett stort behov av att få stöd för rörligheten. Bedömningen av behovet borde alltid grunda sig på personens egna möjligheter att använda kollektiv trafik.

Dessutom borde begreppet ”oskäligt stora svårigheter” ytterligare förtydligas i motiveringarna. Som exempel på oskäliga svårigheter i den kollektiva trafiken nämns ryckig körstil och svårigheter vid på- och avstigning. Det borde nämnas i motiveringarna att personer med intellektuell eller liknande funktionsnedsättning kan utöver fysiska svårigheter även uppleva olika kognitiva svårigheter, såsom svårigheter med att förstå och hantera olika situationer samt ha gestaltningssvårigheter eller vara sinneskänsliga.

Enligt motiveringarna ska individens möjlighet att anlita kollektiv trafik bedömas utifrån en individuell utredning t.ex. genom att resor görs på försök. I den här bedömning är det viktigt att utöver de fysiska faktorerna även beakta kognitiva faktorer. Det är även viktigt att beakta att träning inför användning av kollektiv trafik kan beviljas via paragrafen för träning och stöd.

Enligt motiveringarna i 16§ kan färdtjänsten kompletteras med ledsagarservice ifall det är nödvändigt för att personen ska klara resan. Det borde tydligare framgå i motiveringarna vilka resor som i det här fallet kan räknas som nödvändiga. T.ex. för personer med intellektuell eller liknande funktionsnedsättning kan det vara nödvändigt att ha en ledsagare med på resan, speciellt med tanke på de utmaningar som finns idag att få personlig assistans. Dessutom borde det noteras att de beviljade timmarna för personlig assistans inte skulle behöva användas för ledsagarservice. Alternativt borde ledsagarbehovet beaktas när personlig assistans beviljas.

Det borde heller inte finnas ett resurskrav för att få stödet. T.ex. om en person behöver hjälp av en annan människa vid resans slut kan det inte vara en grund för att neka stöd, vilket borde nämnas i motiveringarna.

Vi föreslår att även fritidsresor beaktas i motiveringarna. Med tanke på en normal livsföring är fritidsresor till t.ex. sommarstugan eller utomlands centrala. Resor till sommarstugan borde vara möjligt oberoende var den är belägen i förhållande till hemorten. Också resande utomlands har under de senaste årtiondena blivit allt vanligare och även personer med funktionsnedsättning borde ha möjlighet till färdtjänst även lokalt utomlands. Därför borde det beaktas i både paragraftexten och motiveringarna.

FDUV

Nordenskiöldsgatan 18 A, FI-00250 Helsingfors
09 434 23 60 | fduv@fduv.fi

Storalånggatan 60, FI-65100 Vasa
06 319 56 52 | fduv.vasa@fduv.fi

Resan till utlandet behöver inte betalas men resorna som man är tvungen att företa i utlandet på grund av sin funktionsnedsättning kunder ersätts.

17 § Tillhandahållande av färdtjänst

Vid bedömningen av mängden och den regionala omfattningen av samt de skäligena kostnaderna för den färdtjänst som avses i 16 § 1 mom. ska hänsyn tas till det behov av att röra sig som personen med funktionsnedsättning har, annan service som står till buds, resans syfte och det i 16 § 2 mom. avsedda stödet för rörligheten.

Färdtjänst till arbete, studier och annan verksamhet som främjar delaktighet som ordnas med stöd av någon annan lag ska ordnas i den omfattning som nödvändigt behövs för dem. Dessa resor kan göras inom den pendlingsregion som avses i 1 kap. 9 § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice (916/2012).

Färdtjänst för fritidsverksamhet, socialt deltagande och annan verksamhet som hör till normal livsföring ska ordnas så att personen kan göra minst 18 enkelresor per månad inom den kommun där personen är bosatt eller en närbelägen kommun. Alternativt kan dessa färdtjänster med personens samtycke helt eller delvis ordnas så att honom eller henne i stället för resor beviljas färdtjänst högst till ett visst antal kilometer som landskapet fastställt, oberoende av kommun- eller landskapsgränser. Landskapets affärsverk kan besluta om periodisering av färdtjänsten för att användas under högst ett års tid.

Färdtjänst kan samordnas så att den görs med samma trafikmedel, om inte samordningen medför en oskälig förlängning av restiden eller andra oskäliga olägenheter för en person med funktionsnedsättning.

Om landskapet har ställt en bil till förfogande för en person med funktionsnedsättning, har denna rätt att få minst 24 enkelresor per år för fritidsverksamhet, socialt deltagande eller verksamhet som hör till normal livsföring, om inte ett mindre antal är tillräckligt för att trygga nödvändig rörlighet.

7. Anser ni att paragrafförslaget behöver ändras?

Ja

8. Om ni svarade ja, hur skulle ni ändra paragrafförslaget?

Vi föreslår följande tillägg till 17§ 1. mom.

Vid bedömningen av mängden och den regionala omfattningen av samt de skäligena kostnaderna för den färdtjänst som avses i 16 § 1 mom. ska hänsyn tas till det INDIVIDUELLA behov av att röra sig som personen med funktionsnedsättning har, annan service som står till buds, resans syfte och det i 16 § 2 mom. avsedda stödet för rörligheten.

FDUV

Nordenskiöldsgatan 18 A, FI-00250 Helsingfors
09 434 23 60 | fduv@fduv.fi

Storalånggatan 60, FI-65100 Vasa
06 319 56 52 | fduv.vasa@fduv.fi

9. Anser ni att motiveringarna till paragrafförslaget behöver ändras?

Ja

10. Om ni svarade ja, hur skulle ni ändra motiveringen?

1. momentet

I motiveringarna borde det individuella behovet beaktas bättre gällande mängden, den regionala omfattningen och kostnaderna. Dessutom är det viktigt att personen egna vilja och önskemål beaktas.

I samband med vårdreformen är det viktigt att omdefiniera vilket område färdtjänsten gäller på, så att den stödbehövande har möjlighet att använda sig av välfärdsområdets tjänster (inkl. social- och hälsovård, affärer, kultur) jämlikt med andra. I dagens läge är det långt kommungränserna som bestämmer området som färdtjänsten gäller på. Detta område motsvarar nödvändigtvis inte de naturliga pendlingsområdena i regionen och medför oskäligen svårigheter för personer med funktionsnedsättning, som är beroende av färdtjänst för att förflytta sig.

3 momentet

Enligt lagförslaget kan man få minst 18 resor för fritiden och socialt deltagande. I praktiken tolkar kommunerna 18 enkelresor som ett maximum. I motiveringarna borde framgå tydligare att det individuella behovet och livssituationen ska beaktas när antalet resor beviljas.

Förslaget om kilometerersättning är bra om man utgår från individuella behov. Kilometrarna måste utgå från den miljö man lever i, vilka avstånden är och vilka de egentliga behoven är. "Kilometerbörsen" kan vara en bra lösning för många. Kilometerbörsen betyder att man har en viss mängd kilometer samlat för kommande behov. Det möjliggör flexibilitet t.ex. kan resande med kollektiv trafik kombineras med färdtjänst på längre resor. Det skulle även lösa problemet i den nuvarande lagstiftningen när det har varit svårt få färdtjänst ifall barndomshemmet inte är beläget i någon av grannkommunerna.

4. momentet

Det är viktigt att man utreder om personer med intellektuella funktionsnedsättningar har förmåga att använda systemet med samordnade transporter. Systemet lämpar sig inte för alla och för många personer behövs det mycket individuella lösningar. Samordningscentralerna bör också kunna betjäna på svenska inom de tvåspråkiga landskapen. Om servicen på svenska inte fungerar finns det en risk att svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning inte kan använda sig av tjänsten. Detta ökar inte antalet resor och därmed inte heller kostnaderna för tjänsten. Däremot möjliggör detta mer flexibilitet i den stödbehövandes liv. Genom en mer flexibel tidsfrist för resor kan användningen av färdtjänst bättre anpassas enligt den stödbehövandes behov, som kan variera på grund av till exempel årstid. Vi hänvisar till VALAS-arbetsgruppens slutrapport från 2017 där det konstateras att det är ytterst viktigt att garantera flexibla lösningar för personer med funktionsnedsättning, eftersom deras liv i sig redan är mycket begränsande

FDUV

Nordenskiöldsgatan 18 A, FI-00250 Helsingfors
09 434 23 60 | fduv@fduv.fi

Storalånggatan 60, FI-65100 Vasa
06 319 56 52 | fduv.vasa@fduv.fi

t.ex. på grund av ett begränsat antal resor. Det bör också vara möjligt att erhålla skälig ersättning för resor till t.ex. sommarstugan, eftersom det kan anses höra till den finländska livsstilen.

Avslutningsvis

I motiveringarna kunde även nämnas vem som får åka med eftersom det tolkas olika i olika kommuner. För många är det en förutsättning för att använda färdtjänst att en ledsagare åker med. Dessutom borde vikten av bekant chaufför beaktas för dem som har behov av det. Chaufförens kunskande att bemöta kunderna även på svenska borde lyftas fram i motiveringarna.

18 § Ekonomiskt stöd

Landskapets affärsverk kan ersätta personer med funktionsnedsättning för kostnaderna för anskaffning av sådana redskap och andra tekniska lösningar som de behöver för de dagliga funktionerna, för att röra sig, för att kommunicera eller för fritidsaktiviteter, och som inte ingår i medicinsk rehabilitering inom hälso- och sjukvården. Dessutom kan landskapets affärsverk ersätta extra kostnader för anskaffning av specialkläder och specialkost.

Av kostnaderna för anskaffning av redskap och andra tekniska lösningar som en person med funktionsnedsättning behöver för de dagliga funktionerna, för att röra sig, för att kommunicera eller för fritidsaktiviteter ersätts hälften. Kostnadsbeloppet bedöms enligt de faktiska kostnaderna. Kostnaderna för sådana ändringsarbeten på redskap av standardmodell eller på andra tekniska lösningar samt i en bil eller ett annat färdmedel som är nödvändiga på grund av ett funktionshinder ersätts till fullt belopp.

11. Anser ni att paragrafförslaget behöver ändras?

Ja

12. Om ni svarade ja, hur skulle ni ändra paragrafförslaget?

Vi understöder Handikappforums förslag om en ny paragraf 18 § för ekonomiskt stöd för rörligheten. Enligt detta förslag skulle ekonomiskt stöd för övriga hjälpmedel ingå i en ny 19 §. Vi vill även understryka vikten av att paragrafen om ekonomiskt stöd för hjälpmedel bevaras i lagförslaget.

Vi föreslår att det svenska ordet ”redskap” ersätts med ordet ”hjälpmedel” för att bättre motsvara det finska ordet ”apuväline”.

I 18§ 1 mom. nämns att ”landskapets affärsverk KAN ersätta personer med funktionsnedsättning för kostnaderna för anskaffning av sådana redskap och andra tekniska lösningar som de behöver...”. Formuleringen KAN leder i praktiken allt för ofta till avslag och därför borde ett annat ordval övervägas. I praktiken är även anslagen begränsade och därför måste tillräcklig budgetering garanteras. Av den här orsaken

FDUV

Nordenskiöldsgatan 18 A, FI-00250 Helsingfors
09 434 23 60 | fduv@fduv.fi

Storalånggatan 60, FI-65100 Vasa
06 319 56 52 | fduv.vasa@fduv.fi

föreslår vi ett tillägg till paragrafen om att särskild vikt bör läggas vid hjälpmedel som förbättrar personens livskvalitet.

Det är av yttersta vikt att se till att alla får de hjälpmedel de behöver. T.ex. även vuxna kunde ha stor glädje av special-cyklar. I praktiken är det i dag väldigt svårt för vuxna personer med funktionsnedsättning att få tillgång till just cyklar.

Vi har även noterat att gränsen mellan fritid och medicinsk rehabilitering är otydlig. Enligt handboken om överlämnande av medicinsk rehabilitering omfattas inte hjälpmedel för hobbyer av medicinsk rehabilitering. Det förblir oklart via vilken lag som hjälpmedel för hobbyer ska beviljas, vilket leder till att många blir utan det stöd de skulle behöva. Alla har rätt till en aktiv fritid, vilket främjar delaktighet i samhället. Därför borde hobbyer läggas till i lagtexten.

Redskap (hjälpmedel) och tekniska lösningar för fritidsaktiviteter ersätts till hälften. Vissa hjälpmedel är dyrare än andra och därför skulle det vara viktigt att den individuella livssituationen beaktas.

Anskaffning av specialkläder och specialkost borde ytterligare förtydligas i motiveringarna.

I och med samhällets digitalisering har olika slags digitala hjälpmedel såsom mobila applikationer och digitala verktyg blivit allt viktigare. Utvecklingen av digitala hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning kan underlätta kommunikationen och att sköta ärenden i det vardagliga livet. Ofta måste även de digitala hjälpmedlen anpassas för personer med funktionsnedsättning, vilket kan leda till att de blir avsevärt dyrare att införskaffa. Vi har också märkt att det i praktiken finns väldigt lite digitala hjälpmedel för vuxna personer i t.ex. daglig verksamhet. Tillgången till digitala hjälpmedel för vuxna personer borde förstärkas eftersom de kan underlätta det dagliga livet.

De digitala hjälpmedlen måste motsvara personens individuella behov. De digitala verktygen och mobila applikationerna måste ha tillräckligt med funktioner och anpassade program för att en person med funktionsnedsättning ska kunna ha användning av dem i sitt dagliga liv. Att använda digitala tjänster (Omakanta, banktjänster etc.) eller ringa telefonsamtal är inte möjligt för alla med en vanlig smarttelefon. I stället har t.ex. pekplattor såsom iPads visat sig fungera väldigt bra för målgruppen. Även olika slags tilläggsutrustning såsom skal och fodral kan underlätta användningen av de digitala verktygen och borde därför beaktas.

13. Anser ni att motiveringarna till paragrafförslaget behöver ändras?

Ja

14. Om ni svarade ja, hur skulle ni ändra motiveringen?

Se föregående svar.

FDUV

Nordenskiöldsgatan 18 A, FI-00250 Helsingfors
09 434 23 60 | fduv@fduv.fi

Storalånggatan 60, FI-65100 Vasa
06 319 56 52 | fduv.vasa@fduv.fi